

Мартиненко Н.М.

здобувач,

Науковий керівник: Лисенко Л.О.

кандидат мистецтвознавства, доцент,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

**«ВИСТАВКОВЕ ТОВАРИСТВО МИСТЕЦТВА І РЕМЕСЛА»
ТА ЙОГО РОЛЬ У ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ
ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЇ ТВОРЧОСТІ ДЖОНА ГЕРІ ДЕРЛА**

Велику роль у популяризації декоративно-прикладної творчості представників британського руху «Мистецтва і Ремесла», зокрема Джона Гері Дерла, відіграло «Виставкове товариство Мистецтва і Ремесла».

У 1911 році видатний ілюстратор і дизайнер Вальтер Крейн в загальних рисах окреслив стан декоративно-прикладного мистецтва країни наприкінці ХІХ століття: «До початку 1880 років та невелика кількість художників, що незалежно займались декоративно-прикладним мистецтвом, існувала в ізоляції, а плоди їхньої праці були поглинуті різноманітними мануфактурами. Відчувши потребу в спілкуванні з однодумцями з приводу своєї творчості, невелика група майстрів декоративно-прикладного мистецтва зібралась разом одного січневого вечора в оселі містера Люїса Ф. Дейя і сформувала невеличке товариство для дискусій з приводу різних аспектів декоративного дизайну і споріднених тем. Зустрічі проходили по черзі в домівках та мистецьких студіях учасників групи. В такому складі товариство щасливо проіснувало декілька років, проте, згодом увійшло до ще більшої організації» [4, с. 59]. У 1884 році коло бажаючих приєднатись до групи значно зросло. Тоді було створено велике творче об'єднання «Гільдія Робітників Мистецтва», до складу якого увійшли переважно архітектори, майстри декоративно-прикладного мистецтва, декілька скульпторів і художників. Ідея створення Гільдії, особливо поширеної в середньовіччі, безумовно, була нав'яна духом готичного відродження – архітектурного стилю, домінуючого в будівництві вікторіанської Британії. Першозасновниками об'єднання стали архітектори з «Художнього товариства св. Георгія»: Вільям Лесабі, Едвард Пріор, Ернест Ньютон, Мервін Макартні, Джеральд Хорслі, Джон Седдінг та дизайнери з групи «П'ятнадцять» на чолі з Вальтером Крейном і Люїсом Дейєм. Серед інших найвідоміших членів творчого групування можна згадати імена скульптора Джорджа Саймондса, художника Генрі Берда та особливо художника по металу В. А. С. Бенсона, автора назви гільдії, який в 1905 р., на короткий період, став одним з власників, і по сумісництву, директорів «Морріс і Ко». Головний акцент в діяльності гільдії було поставлено на духовному товаристві, братстві та єдності майстрів всіх творчих галузей. Співробітництво стало однією з найвизначніших ознак мистецької течії часу.

У 1887 році «Гільдія Робітників Мистецтва» виступила одним з головних ініціаторів створення виставкового товариства, задля надання можливості

майстрам декоративно-ужиткового мистецтва демонструвати свої творчі роботи на рівні й поряд з колегами художниками. Хоча зачатки подібної ідеї пробивалися ще в 1878 році в листах Раскіна до Морріса: «Скільки добра було б зроблено заснуванням де-небудь виставки, в якій Правильно зроблене замість Розумно зробленого, принаймні всього, що може створити людина, стало б перевіркою на прийнятність» [1, с. 16].

За свідченням Бенсона, славнозвісну назву товариства «Виставкове товариство Мистецтв і Ремесел» було запропоновано приятелем Вільяма Морріса, Томасом Джеймсом Кобден-Сандерсоном, відомим майстром художнього книжкового переплету, засновником й співволодарем книжкового видавництва «Давз прес». Першим президентом було обрано Вальтера Крейна, на зміну якому в 1891 році прийшов Вільям Морріс. За словами Крейна, товариство ставило собі на меті: «...надати можливість дизайнеру і реміснику продемонструвати свої роботи публіці заради їх художньої цінності, і таким чином поставити декоративні мистецтва і ремесла на один рівень зі станковою картиною, майже виключно з якою у публіки асоціюється термін мистецтво. Не звертаючи увагу на штучне розрізнення високого і декоративного мистецтва, ми визнаємо зовсім іншу відмінність – між гарним та поганим мистецтвом, чи хибним та істинним смаком, та методами створення, відкидаючи ідею поділу мистецтва за комерційною чи соціальною цінністю, оскільки все залежить виключно від духу та майстерності створення, та щирості втілення художньої концепції в будь-якому матеріалі, що є наочним підтвердженням художньої майстерності ремісника в роботі з матеріалом, відповідно його якостей, можливостей та обмеженості, та придатність твору до використання в повсякденному житті» [3, с. 22].

Інавгураційна виставка, яка була відкрита в жовтні 1888 року в приміщенні Нової галереї в Лондоні, всупереч скептичним прогнозам Морріса, стала непередбаченим тріумфом. Перші виставки товариства, з 1888 по 1890 роки, проходили щорічно. Проте, з часом частота була зменшена до одного разу на три роки. Крім того товариство приймало активну участь в організації міжнародних виставок поза межами країни. Серед всіх поведених товариством виставок необхідно окремо відзначити виставку 1916 року, проведену в приміщенні Королівської академії мистецтв, що само по собі стало довгоочікуваним визнанням декоративно-прикладного мистецтва як рівного образотворчому. «Чудо здійснилося і «Товариство Мистецтв і Ремесел», яке вважалось зовсім не академічним товариством, влаштувалось у «Берлінгтон хаус» що найменше на кілька місяців. Сер Едвард Поітер [президент Королівської академії мистецтв], офіційно відкривши виставку, здавався зовсім спантеличеним революційною подією у стінах його колись священного храму», – з захопленням сповіщав репортер газети «Нейшн» [8, с. 524].

Починаючи з першого показу «Виставкового товариства Мистецтв і Ремесел» 1888 року і включно по 1916 рік роботи Джона Генрі Дерла регулярно представлялись в рамках художньої продукції «Морріс і Ко», фігуруючи як під його власним ім'ям, так від часу і під ім'ям Морріса чи загальним авторством компанії. Люїс Ф. Дей, наприклад, згадував: «Я пам'ятаю, як опублікував

[у часописі] багато років тому, ще за життя Морріса, ілюстрацію ніби-то його дизайну шпалери, яка насправді, як з'ясувалося пізніше, була створена його учнем» [5, с. 88]. У період з 1899 по 1926 роки Дерл являвся повноправним членом «Виставкового товариства Мистецтв і Ремесел».

Поза межами виставок роботи майстрів декоративно-ужиткового мистецтва були представлені в найпрестижніших крамницях центрального Лондона, таких як «Ліберті», «Художнє товариство», та в крамницях відкритих самими митцями: Моррісом, Макмердо, Бенсоном та іншими.

На додаток до виставкової діяльності в 1893 році товариство опублікувало збірку статей, присвячених мистецтвам і ремеслам [2], під авторством Морріса, Крейна, Кобдена-Сандерсона, Форда Медокса Брауна та Мей Морріс. Наряду з іншими публікаціями відомих членів товариства вона мала колосальний вплив на розвиток творчих процесів в декоративному мистецтві країни та далеко поза її межами. Починаючи з 1893 року виставкова діяльність товариства та теоретичні труди його засновників постійно висвітлювалися в новоствореному мистецькому виданні «Студіо: часопис образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва», поширеному як в Великобританії, так і в інших європейських країнах та за океаном. Іншими джерелами інформації для широкої публіки також виступали «Арт джорнал», «Мегазін оф арт», «Кантрі лайф» «Архітектурний огляд для художників і ремісників».

Саме за назвою виставкового товариства тісно пов'язаний з ним творчий рух увійшов в історію світового мистецтва як рух «Мистецтва і Ремесла». По суті, рух об'єднав собою численні творчі групи і товариства, найзначнішими з яких стали «Гільдія століття», «Гільдія Робітників Мистецтва», «Виставкове Товариство Мистецтв і ремесел» і «Ремісничка Гільдія». За словами Артура Макмердо, засновника «Гільдії століття», головною заслугою руху стала «не естетична подорож, а могутній переворот в духовному стані людства/духовній природі людини» [7, с. 11].

В результаті багаторічної кропіткої просвітницької роботи активістів руху, в 1915 році в країні було засновано «Асоціацію дизайну та індустрії», а в 1920 році відкрито Британській інститут індустріального мистецтва. До роботи в освітянських структурах, спрямованих на системне викладання предмету на вищому рівні, було залучено найкращих майстрів часу. Саме в контексті даного руху розквітли таланти таких видатних майстрів як Чарльза Ашбе, засновника «Гільдії і школи ремесел»; архітектора і дизайнера Чарльза Войзі, та самого Джона Генрі Дерла. По мірі розвитку дизайнерської освіти існування руху «Мистецтва і Ремесла» як окремої одиниці остаточно вичерпало свої можливості й поступово зійшло нанівець. Проте, в історії світового мистецтва він назавжди залишився уособленням «найграндіознішої реформи в декоративно-ужитковому мистецтві ХІХ століття» [6, с. 17].

Таким чином, на основі викладеного вище матеріалу, стає зрозумілим, що виставкова та просвітницька діяльність товариства обумовила ментальність та визначили хід художнього мислення Великобританії, сприяла підвищенню загальнонаціонального інтересу до творчості майстрів декоративно-прикладного мистецтва, зокрема Джона Генрі Дерла.

Список використаних джерел:

1. Anscombe Isabelle. Arts and Crafts in Britain and America / Isabelle Anscombe, Charlotte Gere. – London : Academy Editions, 1978. – 232 p. – SBN 85670 426 1.
2. Arts & Crafts Essays by the members of the Arts and Crafts exhibition society. – London: Rivington, Percival, & Co, 1893. – 420 p.
3. Crane Walter. Of the Arts and Crafts Movement: Its General Tendency and Possible Outcome Ideals in Art: Papers, heoretical, practical, critical / Walter Crane. – London : George Bell & Sons, 1905. – P. 1–35.
4. Crane, Walter. William Morris to Whistler / Walter Crane. – London : G.Bell & Sons Ltd, 1911. – 277 p.
5. Day Lewis F. A Disciple of William Morris / Lewis F. Day // The Art Journal. – London, 1905. – March – P. 84–89.
6. Hamerton Ian. W.A.S. Benson: arts and crafts luminary and pioneer of modern design / [ed. Ian Hamerton]. – London : Antique Collectors' Club, 2005. – 303 p. : il. – ISBN 1 85149 476 6.
7. Mackmurdo A. H. History of the Arts and Crafts Movement / A. H. Mackmurdo. Unpublished manuscript, William Morris Gallery, Walthamstow. – 27 p.
8. The Arts and Crafts at the Royal Academy / The Nation. – London, 1916. – V. 103. – November. – P. 524.

Морозік А.С.

аспірант,

Київський національний університет будівництва та архітектури

ТИПОЛОГІЯ ВІЙСЬКОВИХ МІСТЕЧОК УКРАЇНИ

Сучасні події у вітчизняному геополітичному просторі визначають доцільність модернізації військових містечок України. Програма стратегії сталого розвитку України на 2020 рік, схвалена від 12 січня 2015 року, передбачає розвиток військових містечок та формування на їх основі системи автономних військових баз [2]. Існує потреба виявлення основних характеристик існуючих військових містечок для подальшого їх дослідження.

Мета даного дослідження – окреслити типологію військових містечок України для формування узагальненої системи класифікації. Цілісна система сприятиме подальшій розробці принципів і методів реконструкції та модернізації військових містечок.

Дослідженням архітектурної та містобудівної практики планування, проектування військових містечок та їх класифікацією займалися: В. Башков, М. Бунін, І. Дубінін, Ю. Зайцев, Ю. Затикін Н. Кравцов, Л. Медведєв, М. Максименко, В. Мухін [5; 7; 8; 10]. Зважаючи на накопичення наукового та проектного матеріалу, існує можливість його узагальнення та створення оновлених систем та моделей.

Виділяються основні характеристики, за якими визначають типи військових містечок: режим секретності, строк дії, місце розташування в системі розселення, види Збройних Сил України та демографічні показники. До різних типів військових містечок висуваються індивідуальні вимоги. Типи